

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΙΣΑΑΚΙΩ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΩ¹

D. Isaeio Argyropyli.

Havemo inteso quanto ne scrivete de uno organetto
por la nostra capella che intentimo volere fare. Dicemo
che debiate venire que da nuy recevuta che haverete la
presente, perchè intenderemo voluntieri.

Date Galate die 12 Nouembris 1472.

Per Laurentium.

¹ Σώζεται αύτόγραφος ἐν τῷ Archivio di Stato τοῦ Μεδιολάνου,
Registri Missive № 105 φ. 369⁶.

ΙΑΝΟΥ ΛΑΣΚΑΡΕΩΣ ΡΥΝΔΑΚΗΝΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

ΕΙΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΝ ΤΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΟΝ¹

Καὶ σὺ, φίλη κεφαλὴ, βαῖὸν σπινθῆρ' ἀναφλέξας
αἰπυτάτης σοφίης λείψανον ἀδρανέος,
κεῖσ' Ἀργυροπύλοιο πάτρης ἐκὰς ἔνδοθι Ρώμης,
Ρώμης δ' ὅπλοτέρης γνώριμος ἀστὸς ἔφυς.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΛΑΖΑΡΙΚΗΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ
Ε.Π.Δ. ΠΕΤΡΟΥ

¹ Εξεδόθη ἐν τοῖς Jani Lascaris Rhyndaceni Epigrammata.
Ἐν Παρισίοις. 1527, δύν ἀντίτυπον ἀπέκειτο ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ
Γεωργίου Μαυροκορδάτου. Ἀνετυπώθη δὲ καὶ ὑπὸ Αἰμιλίου LeGrand
ἐν Bibliographie hellenique... aux XV° et XVI° siècles. Ἐν
Παρισίοις. 1885. Τόμ. A' σ. 197.

ΤΟΥ ΤΙΜΙΩΤΑΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΦΥΛΑΚΟΣ
ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΚΥΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΑΓΑΛΛΙΑΝΟΥ
ΑΝΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΔΟΞΗΣ ΛΑΤΙΝΩΝ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Χάρις πολλὴ τῷ πάντα ἀρίστῳ καὶ σοφῷ Ἀργυροπούλῳ, δτὶ
καὶ τοῦ δέους ἡμᾶς ἀπῆλλαξεν ἐμφανίσας ἐν οἷς πρὸς τὸν θαυμά-
σιον μέγαν δοῦκαν γράφει τὸ τῆς ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας φρόνημα,
ὅπως τε συμβήσεται τῷ νῷ καὶ τίνι τρόπῳ συνάσσεται τῇ τῆς
5 Ἀνατολῆς ἐκκλησίᾳ ἐν τῷ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἀγίου Πνεύ-
ματος, ὡςτε καὶ τὸν οὐδὲν φρονεῖσθαι καὶ κηρύττεσθαι ἀρχὴν
καὶ αἰτίαν τοῦ ἀγίου Πνεύματος ζητήματι, ὡς αὕτη διδάσκει, ἐκ
τούτου μόνου λαμβάνων ὡς ὅμολογούμενον αὐτὸν, καίτοι πολλοῖς
καὶ γενναῖοις ἀντιλεγόμενον καὶ ἐλεγχόμενον λόγοις ὑπὸ πολλῶν
10 τῶν ἐν ταῖς τῆς Ἀνατολῆς ἐκκλησίαις οὐχ ἦττον ἐν σοφίᾳ ἢ
ἀγιωσύνῃ διαλαμψάντων, τὰ δὲ τῶν ἀγίων ἔλχων καὶ πρὸς τὸν
τοιοῦτον νοῦν μεταρρυθμίζων καὶ ταῦτα πρὸς τοιοῦτον καὶ τηλι-
κοῦτον αὐτὰ γράφων ἄνδρα, ὃ πολὺ μέτεστι τῆς ἐν τοῖς τοιούτοις
γνώσεως, ὡς καὶ αὐτὸς μαρτυρεῖ, καταγνοὺς, ὡς οἶμαι, οὐχ δτὶ γε

'Εξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων ἐν Τόμῳ ἀγά-
πης. 'Ἐν Γιασίῳ τῆς Μολδοβλαχίας. 1698 σ. 333 - 366 (Δ), ἐξ αὐτοῦ
δ' ἀνετυπώθη ὑπὸ τοῦ Migne ἐν 'Ελληνικῆς Πατρολογίας Τόμ. PNH'
σ. 1011 - 1052 (M). Κώδικες δέν μοι είνε γνωστοί.

Διαφορὰς ἐν τῇ ἐμῇ ἐπανεκδόσει περὶ τὴν σἱξιν καὶ τὴν κεφα-
λαιογράφησιν ἢ μὴ λεξεών τινων, δι' ὃν πολλαχῶς ἐπεκνορθίζοται τὸ
κείμενον, ὑπέλαβον περιττὸν νὰ ὑποτημειώσω.

3. δοῦκαν ἔγραψ: δούκαν Δ: Δούκαν Μ 10. ἐκκλησίαις Μ;
ἐκκλησίας Δ

αύτοῦ καὶ ἡμῶν πάντων τῶν τοὺς τοιούτους διδασκάλους μετιόντων, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν σοφῶν τε καὶ ἀγίων ἀνδρῶν ἀγροικίαν, ὃν ἐνίους τοῖς παλαιοῖς ἔχείνοις φωστῆρσιν ἵσους ἐγώ τε καὶ πᾶς τις εὗ φρονῶν θείη δικαίως, εἰ μήτε τῆς φωνῆς ή τῆς θεολογίας, μήτε τοῦ σκοποῦ ἐπαίειν οἶοι τε ἐγένοντο, ή οὐκ ἡθέλησαν, δὲ καὶ χεῖ- 5
ρον, ἀλλ' αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀπωλείας αἴτιοι ψυχικῆς καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς ἐφεξῆς εἴλοντο γεγονέναι, δὲ τίς ἀλάστωρ καὶ βάσκανος η̄ μᾶλλον εἰπεῖν φρενῶν ἐκπεπτωχέναι νεανιεύσαιτο;

Ως ἐμοί τε τοῦτο σὸ δέος ἡνώχλει τὰ μάλιστα καὶ ἡνία τὴν ψυχὴν, δύνασθαι τινας λέγοντας ἀποδεῖξαι τὴν λατινικὴν δόξαν ἐν 10 τοῖς ἀγίοις πιθομένῳ. μᾶλλον δὲ διατεινομένους καὶ οὕτως ἔχει φάσκοντας τὰληθεῖς, ἡμᾶς δὲ μὴ ἐπαίειν ἀλογίᾳ τε φερομένους καὶ ἀλλοις πάθεσιν, ὥστε καὶ τῇ μὲν ἐμαυτοῦ περὶ τῶν τοιούτων εἰδήσει, ἦνπερ ἐκ πολλοῦ τοῖς τοιούτοις ἐκμελετῶν συνειλόχειν, μὴ πιστεύειν, τὰς δὲ τῶν ἄλλων, δσοι περὶ τῶν τοιούτων διαλέ- 15 γονταὶ ὑποτοπάζειν· καὶ ὡς εἰπεῖν δέος ἐδεδίειν οὐ μικρὸν, εἰ οὕτω μὲν ὡς αὐτοὶ λέγουσιν ἔχει, τῷ δὲ μὴ δύνασθαι μὲν αὐτὸς οἶκοθεν νοῆσαι, ἔτεροις δ' ἐπεσθαι οὐκ δρθῶς ὑφηγουμένοις ἔξω τοῦ δρθοῦ φρονήματος εὑρεθείην καὶ ἐν τῷ μεγίστῳ πλανώμενος. Ἀλλὰ νῦν ἐν τούτοις πᾶσαν τὴν τοῦ λόγου ισχὺν θεασάμενος καὶ τὴν 20 ἐλπίδα τῆς τῶν ἐκκλησιῶν ἐνώσεως ἐπὶ τούτων σαλεύειν κατανοήσας, ἐπεὶ καὶ διὰ τοῦτο ἡγοῦνται τινες τοὺς σοφωτέρους ἐπισπάσεσθαι· τοὺς γάρ μὴ τοιούτους καὶ εὐληπτοτέρους ἵσως εἶναι πιστεύουσιν· ἐθαυμάσαμεν δπως σοφοὶ ἀνδρες, νοοῦ τε καὶ παιδείας εὗ ἔχοντες καὶ πείρας θεολογίας προβεβηκέναι δοκοῦντες, τοιούτοις 25 τισὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν τῶν πατέρων θεολογίαν κρίνειν καὶ ταλαντεύειν πειρῶνται, η̄ αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺς ἀπατῶντες η̄ ἄλλους ράδιως ὑπ' αὐτῶν τοῦτο πείσεσθαι νομίζοντες. Ἀπήλλαγμαι δ' ὡς ἔφην καὶ τοῦ δέους, βέλτιον τῇ πατρίῳ δόξῃ στηριχθείς. Πέφυκε

7. δ τίς ἔγραψ: δ τίς Δ: δ τις Μ 8. νεανιεύσαιτο;
 ἔγραψ: νεανιεύσαιτο. ΔΜ 10. δύνασθαι τινας Μ: δύνασθαι
 τινας Δ 22. ἡγοῦνται τινες Μ: ἡγοῦνται τινες Δ

γάρ πως τὰ τῶν ἐναντίων ἐλεγγόμενα τοὺς τούτοις διαφερομένους βεβαιοτέρους ἢ καὶ γενναιοτέρους ποιεῖν.

Καὶ ὁ μὲν οἰουδήτινος ἀπτόμενος ἐλέγχου δόξειεν ἃν ίσως ἐνισχημένος τινὶ πάθει τοῦτο ποιεῖν, ἐφ' ὃ τὰ μὲν καλῶς ἔχοντα 5 διαστρέφειν καὶ παρερμηνεύειν, τοῖς δὲ σαθροτέροις ἐπιφύεσθαι καὶ πρὸς τοῦτο μόνον τείνειν τὸν σκοπὸν, δπως ίκανῶς δόξειε τὸ ἀνταγωνιστὸν ἐλὼν, ἐγὼ δὲ τοῦτο ἐν οἰωδήτινι πράγματι ἀπεικός εἶναι νομίζων καὶ ἄδικον· τῆς γὰρ ἀληθείας ἐστὶ κατάγνωσις καὶ τῆς συνειδήσεως φθορά, οὐχ ἡκιστά γ' ἐν οἷς περὶ πίστεως γί-
10 γνονται λόγοι καὶνοῦ τινὸς πράγματος καὶ μεγίστου καὶ κεφα-
λαίου τῶν πάντων· ἀνόσιον ἡγοῦμαι τοῦτο καὶ ἀσεβὲς, μὴ ἀπαθεῖ
καὶ καθαρῷ νοὶ τὰ περὶ τούτων καταστοχάζεσθαι, ἀλλὰ πρὸς
ἔριν ἢ φιλονεικίαν ἢ ἄλλο τι τῶν ἀνθρωπίνων τοὺς λόγους ποιεῖ-
σθαι. Τῷ τοι καὶ τὴν ἀληθείαν αὐτὴν ἐν τούτοις μαρτύρομαι, ὡς
15 ὅσα μοι καθαρῶς ὑπαγορεύει τὸ συνειδός, ἀφ' ὃν ἔχω μαθὼν πρὸς
τῶν προηγησαμένων σοφῶν καὶ ἀγίων ἀνδρῶν καὶ τῶν κοινῶν
τῆς εὔσεβείας διδασκάλων καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς πίστεως, λέξων
ἔρχομαι ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, οὐδὲ ἐξ οἰκείου δικαστηρίου τὴν ψῆφον
αὐτὸς οἰσω· παραθεὶς δὲ μόνον ταῦτα ταῖς τῶν ἀγίων γραφαῖς,
20 τόν τε νοῦν τούτων τῷ ἔχεινων παρεξετάσας, δικαστὰς τοὺς εὐ-
γνώμονας καὶ ἀπαθῶς τὰ παρόντα διελευσομένους προστήσομαι,
οὓς καὶ ἀξιῶ μὴ τῇ λέξει προσέχειν ἀφελῶς ἔχουσαν, τὸν δὲ νοῦν
ἔξετάζειν καὶ τὴν ἀληθείαν ἐπιζητεῖν.

Τῶν μὲν εἰς τὸν ἐνδοξότατον μέγαν δοῦκαν ἐγκωμίων κάγὼ
25 χάριν δμολογῷ σὺν πᾶσι τοῖς ἄλλοις αὐτῷ· κοινῇ τε γὰρ ἀπαντες
δφείλομεν τὰς χάριτας τῷ τοιούτῳ ἀνδρὶ, προθύμῳ τε ὅντι περὶ¹
τὰ κοινὰ καὶ ἐπωφελῆ, καὶ ιδίᾳ ἔκαστος διὰ τὴν πρὸς ἔκαστον
εὔνοιαν αὐτοῦ, κοινὸν πρυτανεῖον ἐαυτὸν ἀγαθοῦ καὶ πάσης χρείας

7. ἐλῶν M: ἐλῶν Δ 13. ἄλλο M: ἄλλό Δ 22. Τὸ ἔχου-
σαν ἐγράφη πιθανώτατα οὕτως ἀντὶ τοῦ ἔχούση ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀγαλ-
λιανοῦ 24. δοῦκαν ἐγράψx: δούκαν Δ: Δούκαν M κάγὼ M:
κάγὼ Δ

καὶ βοηθείας ἐκάστου παρασχομένῳ. Τὰ δὲ κατ' αὐτοῦ ταῦτα ἐγκώμια ἀντὶ πολλῶν καὶ μεγάλων τῶν προσηκόντων αὐτῷ βραχέα καὶ αὐτὸς εἶναι ὄμολογῷ, καὶ ἀνθρώπου πεφεισμένως ἄγαν καὶ ἄκροις ως εἰπεῖν δακτύλοις τούτων ἀψαλμένου, τῷ βραχυτάτῳ τὸν ἐνεστηκότα ξυγχωρεῖσθαι χρόνον καὶ τῷ μήπω τὸν καιρὸν ἥκειν 5 τῶν ἐγκωμίων τῶν τελεωτέρων Ἰστος[◎] τοῖς γάρ ἀγαθοῖς ἅπας ἀνεῖται καιρὸς εἰς ἔπαινον. Τὸ δὲ χάριεν τῶν αὐτοῦ καλῶν, τὸ μὴ μόνον ἐφιστάνειν τοῖς δάγμασιν οἷς τε ὅντα, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνακοινοῦσθαι περὶ τούτων, οὐ μόνον οὓς σύνοιδεν ὑγιῶς φρονεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς μὴ αὕτως ἔχουσιν, ἵν' ἐκ πάντων τὸ καλὸν κατὰ 10 τὴν σοφὴν μέλιτταν ἀναλέγοιτο, οὐ χάριεν αὐτὸς ἀν φαίην, ως ἀν τις εἴποι, ἀλλὰ γενναῖον καὶ θαυμαστὸν καὶ λογίας ὅντως ἴδιον ψυγῆς.[¶] Οὐεν καὶ τὰ περὶ τούτων ἀφειμένῳ ἵτεον ἥδη μοί ἐστι πρὸς τὰ θεολογικώτερα, οὐ περιέργως τοῦτο ποιοῦντι οὔτε νῦν οὔτ' ἄλλοτε προσῆργου γάρ τοῦτό γε τυγχάνον πάντως οὔτ' ἀμε- 15 λῶς εἰπερ γάρ ἄλλο τι τοῦτο προσοχῆς τελείας ἀξιον, εἰ μή που περιέργως θεολογεῖν καὶ περιεργότερον ἔτι θεολογήσειν εἴποι τις τὸν μηδὲν ἀναγκαῖον λέγοντα ἢ ἔροῦντα καὶ τῆς ιερᾶς θεολογίας ἀξιον. Τί οὖν φησι τὰ τῆς θεολογίας;

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

20

Τριῶν ὅντων ἐν τοῖς θεοῖς προσώπων κατὰ τὰς θεολογικὰς ὑποτυπώσεις καὶ ἀρχὰς, πατρὸς, υἱοῦ τε καὶ θεοῦ Πνεύματος, ἡνωμένων μὲν τῇ οὐσίᾳ, διακρινομένων δὲ ταῖς ιδιότησι χρήματι.

ΑΓΑΛΛΙΑΝΟΣ

Ο μὲν θεμέλιος ως εὔσεβης καὶ ἀληθῆς καὶ θεολογικώτατος 25

5. Ξυγχωρεῖσθαι ἔγραψα: Ξυγχωρῆσθαι ΔΜ 15. τυγχάνον M: τυγχάνων Δ 17. θεολογήσειν M: θεολογήσων Δ τις M: τὶς Δ 19. φησι M: φησὶ Δ

ἀρχή τε καὶ ὑπόθεσις τῆς πίστεως ἀληθεστάτη, εἰ καὶ τὰ ἐποικόδομούμενα αὐτῷ σύμφωνα τοῖς τῶν ἀρχιτεκτόνων καὶ οἵς ἔπεσθαι προστετάγμεθα ἐπιτεθείη. Διαχρίνεσθαι γάρ φησι τὰ θεῖα πρόσωπα ταῖς ιδιότησι. Καλὸν οὖν πυθέσθαι πρὸς τῶν θεολόγων πατέρων 5 τίσιν εἰσὶν αἱ τῶν προσώπων ιδιότητες, αἱ καὶ διαχρίνουσι τὰ πρόσωπα καὶ οὐδὲ μεταπίπτειν πεφύκασιν· ἀμιγεῖς τε καὶ ἀκοινώνητοι κατονομάζονται. Λυδίᾳ γάρ τις ἀν εἶη πρὸς τὰ ἔξης τότε χίβδηλον ἐμφαίνουσα καὶ τὸ εἰλικρινές. Εἰ γάρ τηρήσει τὴν θέσιν, τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ αἴτιον ἐν τῇ θεότητι, ώς ιδιότητα 10 τοῦ πατρὸς αὐτῷ μόνῳ φυλάξει· εἰ δὲ χοινὰ νομοθετήσει πατρὶ καὶ υἱῷ, πάντως τὰς θεολογικὰς ὑποτυπώσεις παρασαλεύσει.

Αὐτίκα γάρ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος « Αἱ ιδιότητες, φησὶ, πατρὸς μὲν καὶ ἀνάρχου καὶ ἀρχῆς ἐπινοούμενου καὶ λεγομένου ». Καὶ ὁ ιερὸς Διονύσιος « Μόνη πηγὴ τῆς ὑπερουσίου θεότητος ὁ 15 πατήρ ». Καὶ Κύριλλος « Εἰ γνώρισμα τῆς τοῦ πατρὸς ὑποστάσεως ἡ καρπογονία, εἴτουν θεογονία, φυσική τις ἐστὶ πάντως ιδιότητος αὐτοῦ ». Καὶ ὁ μέγας Βασιλείος « Ἰδιον τοῦ πατρὸς ἡ ἀγεννησία καὶ τὸ καλεῖσθαι πατήρ ». « Οπερ ἀναπτύσσων ὁ Γρηγόριος « Τοῦτό ἐστι, φησὶν, ὁ πατήρ, γεννήτωρ καὶ προβολεύς. 20 Ἰδιον δὲ τοῦ υἱοῦ τὸ καλεῖσθαι υἱὸν, καὶ τὸ γεννᾶσθαι ἐκ τοῦ πατρὸς. Ἰδιον δὲ τοῦ Πνεύματος τὸ καλεῖσθαι Πνεῦμα ἄγιον καὶ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεσθαι ». Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ώς ἔφην, κείσθησαν ωςανεὶ τις γνώμων καὶ κανὼν, παρ' οὖ τῶν ἐφεξῆς αὐτοῦ συμπεραινόντων κατάδηλον ἐσται τὸ ἐφαρμόζον. Τί δὲ τὰ 25 ἐφεξῆς;

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Παράγει μὲν τὸ ἐν ὁ πατήρ, παράγεται δὲ τὰ δύο, υἱὸς τε καὶ Πνεῦμα ἄγιον.

4. πυθέσθαι Μ: πύθεσθαι Δ	7. τό τε Μ: τότε Δ
19. τοῦτο ἐστι Μ: τοῦτο ἐστὶ Δ	23. παρ' Μ: πάρ' Δ

ΑΓΑΛΛΙΑΝΟΣ

Τίνος τῶν θεολόγων ἀκήκοας, ἀνθρωπέ, ταύτη τῇ λέξει χρησαμένου, τῷ παράγει; Ταύτη γάρ οὐ μόνον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλὰ καὶ τὸν μονογενῆ κτίσμα φρονεῖν δοκεῖς. Ἡ ἀγνοεῖς, δτι τὸ παράγειν, ἐν τοῖς τοιούτοις λεγόμενον, τὸ ἔξω ἐαυτοῦ καὶ τῆς φύσεώς 5 τι ποιεῖν ἔστι τὸν θεὸν, ὡς ἡ λέξις ἐμφαίνει; Παράγει γάρ, φησι τὰ σύμπαντα· καὶ, Παρήγαγε τὸν κόσμον ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος. Διὸ καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας τῷ προάγει καὶ τῷ πρόσεισι μᾶλλον ἔχρησαντο ἐπὶ τῆς ἔνδον θεολογίας. Τῇ γάρ τοιαύτῃ προθέσει μᾶλλον ἔγνωσαν τὴν τῶν ἐνδοτέρων γίνεσθαι προόδων ἐμφασιν. 10 Ἡ κριβωμένας δὲ δήπου καὶ τὰς λέξεις εἶναι δεῖ τῶν θεολογούντων, ἵνα μήθ' ἔκόντες μήτ' ἄκοντες κακὴν δόξαν περὶ σφῶν αὐτῶν παράσχωσι καὶ ὃν προϋθεντο.

ΑΡΓΥΡΟΝΟΥΛΟΣ

Οὔτε γάρ ἀφ' ἐαυτῶν ἔδει ταῦτα εἶναι, ἵνα μὴ ἑτερότης γέ- 15 νηται φύσεως, οὕτ' εξ ἀλλήλων παράγεσθαι οἵς αὐτό τι ἐαυτὸ παράγειν ἀμήχανον.

ΑΓΑΛΛΙΑΝΟΣ

Καὶ τοῦτο, οἷμαι, ἀτέχνως ἄμα καὶ περιττῶς εἴρηται. "Εδει γάρ μᾶλλον εἰπεῖν, ὡς οὕτ' ἀφ' ἐαυτῶν ἔδει ταῦτα εἶναι οἵς αὐτό 20 τι ἐαυτὸ προάγειν ἀμήχανον, καὶ ἄμα ἵνα μὴ ἑτερότης γένοιτο φύσεως, οὕτ' εξ ἀλλήλων προϊέναι, ἵνα μὴ ἐξ ἀλλήλων αἱ ἀρχαὶ εἶν, καὶ οὕτως οὐδεμίᾳ εἴη ἀρχὴ, μηδενὸς ὄντος ἀγεννήτως καὶ

5. 6. φύσεώς τι Μ: φύσεως τὶ Δ 6. γάρ φησι Δ: γάρ φησι Μ

16. αὐτό τι Μ: αὐτὸ τὶ Δ 20. αὐτό τι Μ: αὐτὸ τὲ Δ

ἀναιτίως, εἰ καὶ οὕτω χριστιανικώτατον ὅν, καὶ οὕτ' ἐξ ἀλλήλων,
οὕτ' ἐξ ἑαυτῶν εἶναι ταῦτα φαμεν, οὕτω τῆς Γραφῆς διδασκούσης.
Καὶ γὰρ Γρηγόριος ὁ θεῖος, πολὺ βελτίων ὡν θεολόγος, Διὰ τοῦτο
ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ὅρων ἴστάμενοι, φησί, τὸ ἀγέννητον εἰςάγομεν,
5 καὶ τὸ γεννητὸν καὶ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, ὡς που
φησιν αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος. Τῷ γὰρ τῆς Γραφῆς ἐρείπεται ἀξιώ-
ματι καὶ τοῖς ἐκεῖθεν πεπηγόσιν ὅροις ἐμμένειν φησὶν, οὐ δὴ καὶ
τὸ ἐκ πατρὸς ἐκπορευόμενον προστεθεικώς πᾶσαν κακοφωνίαν τῶν
τοὺς ὅρους τούτους παρεξιόντων ἀνεῖλεν.

10

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

"Ἐν οὖν φησι δι' αὐτὸ τὸ γε παράγον, τὰ δὲ λοιπὰ παραγό-
μενα.

ΑΓΑΛΛΙΑΝΟΣ

Καλῶς ἔχει τοῦτο πλὴν τῆς λέξεως, εἰ μέχρι τούτου σταίης·
εἰ γὰρ ἐν ἐστι τὸ προάγον ἐν τοῖς τριστὶ, τοῦτο δ' ἐστὶν ὁ πατὴρ,
15 καὶ μόνος, εἴπερ ἐν, οὐκ ἄρα ὁ υἱὸς, οὐδὲ μετὰ τοῦ υἱοῦ ὁ πατὴρ.
Τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν προϊόντων· δύο εἰσὶ τὰ προϊόντα, ὁ υἱὸς
καὶ τὸ Πνεῦμα· οὐκ ἄρα ὁ υἱὸς προάγει. Τοῦτο καὶ Γρηγορίῳ
δοκεῖ τῷ Θεολόγῳ ἐν τοῖς πρὸς Ἡρωνα λέγοντι· Ἀληθῶς πατέρα
τὸν πατέρα, δτι μόνως· ἴδιοτρόπως γάρ· καὶ μόνος· οὐ γὰρ μετὰ
20 συζυγίας· καὶ μόνου· μονογενοῦς γάρ· καὶ μόνον ἀληθῶς υἱὸν τὸν
υἱὸν, δτι μόνος καὶ μόνου καὶ μόνως καὶ μόνον· εἰ γὰρ πατὴρ,
καὶ ὅλον υἱὸς. Εἰ οὖν μόνως πατὴρ ὁ πατὴρ καὶ οὐ μετὰ συζυ-
γίας· τοῦτο δ' ἐστὶν ὁ πατὴρ, γεννήτωρ καὶ προβολεύς· καλῶς

1. εἰ ἔγραψα: ἦ ΔΜ
2. ταῦτα φαμεν Μ: ταῦτα φαμὲν Δ
3. βελτίων Μ: βέλτιων Δ
4. φησὶ Μ: φησὶν Δ
5. φη-
σὶν Μ: φησὶ Δ
6. φησὶ Μ: φησὶ Δ
7. φη-
σὶν Δ: ἐστὶν Μ
8. Μετὰ τὸ συζυγίας κενὸν Δ:.... Μ
9. 22-23. Μετὰ τὸ συζυγίας κενὸν Δ:.... Μ

δὲ εἶχε σοι μέχρι τούτου στῆναι καὶ τοῖς δροις τούτοις ἐμμένειν. Σὺ δὲ προϊὼν τὴν καινὴν μίξιν ἐπινοήσεις, τὸ γεννητοαγέννητον καὶ τὸ αἰτιατοαἴτιον ἦ, κατὰ σὲ φάναι, παραγομενοπαράγον, δταν δν φῆς παράγεσθαι συμπαράγειν νουθετήσεις τὸ συμπαραγόμενον πρόσωπον, τέρατά τινα παραδίδοντες καὶ θεολογίαν ἀνήκουστον. 5
 'Αλλ' ἀποτρέπει σε 'Αθανάσιος ὁ μέγας ἐν τῷ περὶ ἀἰδίου ὑπάρχεις λέγων «"Ἐσται τὸ αὐτὸν αἴτιον καὶ αἰτιατὸν, γεννῶν καὶ γεννώμενον, δπερ.ἀτοπον» καὶ ὁ Θεολόγος, καινὴν μίξιν ὀνομάζων τὸ γεννητοαγέννητον. Τί γάρ ἐν τῷ μέλιτι χρύπτεις τὸ δηλητήριον, ἀλλ' οὐκ εὔθυς ἀνακαλύπτεις; "Εδει γάρ σε λέγειν μᾶλλον 10 εὔθυς ἐν μὲν εἶναι τὸ παράγον, ἐν δὲ τὸ παράγον καὶ παραγόμενον, ἐν δὲ τὸ παραγόμενον μόνον, ως ἐκ τῶν λόγων σου φανήσῃ φρονῶν.'Αλλ', ως ἔοικε, τὸ μὲν ἀληθῆ που τιθέναι θεμέλιον ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀληθείας ἐστί, τὸ δὲ σύμφωνα ἦ μὴ τοιαῦτα ἐποικοδομεῖν τῆς ἡμετέρας ἐν τοῖς τοιούτοις πείρας ἦ προαιρέσεως. 15
 Τί τὰ ἐντεύθεν;

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Παράγων δὲ ὁ πατὴρ παρακτικὰς δήπουθεν ἔξει δυνάμεις, διακρινομένας πως καὶ αὐτὰς οἵς δι' αὐτῶν διακρινόμενα παράγεται πρόσωπα, τὴν μὲν ἦ τὸν υἱὸν, τὴν δ' αὖ πάλιν ἦ παράγει 20 τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον.

ΑΓΑΛΛΙΑΝΟΣ

Τοῦτο ἔστιν ὁ θεμέλιος τῆς καινοτομίας τῆς τῶν ἀγίων θεολογίας. Τίς γάρ ποτε τῶν θεολόγων εἰρηκε προεῖναι τῷ πατρὶ

1. εἶχε Μ: εἶχε Δ	3. παραγομενοπαράγον ἔγραψε: παραγομενοπαράγων ΔΜ
12. φανήσῃ ἔγραψε: φανήσει ΔΜ	4. φῆς Δ: φῆς Μ 9 (καὶ 16). τί Μ: τὶ Μ
εστὶν Δ θεολογίας Μ: θεολογίας Δ	23. τοῦτο ἔστιν Μ: τοῦτο

δυνάμεις παρακτικὰς ἐν αὐτῷ διακρινομένας, δι’ ᾧ προάγει τὰ θεῖα πρόσωπα; Οὐδεὶς δήπου. Τῆς δὲ καινοτέρας ταύτης θεολογίας ἔστιν εὔρημα καὶ ώςανεὶ θεμέλιος τοῦ δόγματος τούτου τοῦ καινοῦ, προϋποτιθέντων τῶν τοῦτο κατασκευαζόντων ἐν τῷ πατρὶ
 5 ταύτας ἃς αὐτοὶ λέγουσι δυνάμεις παρακτικὰς, τάξει τινὶ προσούσας αὐτῷ, ὡςτε τὴν μὲν εἶναι προτέραν δεῖν. τὴν δὲ δευτέραν,
 ἵν’ οὗτω προάγοιντο καὶ τὰ θεῖα πρόσωπα, προλαμβανούσης δῆλα
 δὴ τῆς γεννητικῆς δυνάμεως καὶ ὑφεστώσης τὸν υἱὸν, ἵνα φθάσῃ
 συμπροάγειν τῷ πατρὶ τὸ θεῖον Πνεῦμα, κοινοποιουμένης τῆς
 10 ἑτέρας παρακτικῆς δυνάμεως, τῆς λεγομένης προβλητικῆς, τῷ
 υἱῷ, τῷ φθάσαι ταύτην λαβεῖν ἐν τῷ γεννᾶσθαι, τοῦ δὲ Πνεύματος ἀποχλειομένου τῷ λαχεῖν ὑστερογενεστέρας δυνάμεως τῆς
 παραγούσης αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἔχοντος δύναμιν παρακτικὴν
 κατὰ τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα, ἀλλὰ κατ’ αὐτὸν τοῦτο ἐλλι-
 15 ποῦς ὄντος. "Α πόσης ἔχονται βλασphemίας, πάντες δὲν εἰδεῖεν οἱ
 καὶ μετρίαν ἐν τοῖς τοιούτοις εἰδήσιν ἔχοντες. 'Αλλ' ἔδει δήπου
 ταύτας τὰς δυνάμεις καὶ προειπεῖν ἡ οὐσιώδεις καὶ φυσικὰς ἡ
 υποστατικάς. Οὗτω γάρ μεμαθήκαμεν πρὸς τῆς ιερᾶς θεολογίας
 πάντων τῶν ἐπιθεωρουμένων ἡ λεγομένων ἐν τῇ υπερουσίᾳ Τριάδι
 20 τὰ μὲν οὐσιώδη εἶναι, τὰ δὲ υποστατικά· καὶ τὰ μὲν ἀπὸ τοῦ λό-
 γου τῆς οὐσίας ἀνίσχοντα κατηγορεῖσθαι καὶ τῶν τριῶν προσώπων·
 δσα γάρ φησιν ὁ ιερὸς Διονύσιος ἐπὶ τοῦ πατρὸς καὶ αὐτοῦ, ἥτοι
 τοῦ υἱοῦ, τῷ θεαρχικῷ Πνεύματι κοινωνικῶς καὶ γηνωμένως ἀνα-
 τίθησι τὰς θεουργίας, τὸ σέβας, τὴν πηγαίαν καὶ ἀνέκληπτον αἰ-
 25 τίαν καὶ διανομὴν τῶν ἀγαθῶν δώρων· καὶ οὐδένα τῶν τοῖς
 θεοῖς λόγοις ἀδιαστρόφοις ἐννοίαις ἐντεθραμμένων οἷμαι πρὸς
 τοῦτο ἀντερεῖν, ὅτι τὰ θεοπρεπῆ πάντα τῇ δλῃ θεαρχίᾳ πρόσεστι
 κατὰ τὸν θεοτελῆ λόγον· δσα δὲ ταῖς υποστάσεσι προσήκει ἡ
 τοιαῖςδε υποστάσεσιν ἀκοινώνητα παντάπασιν εἶναι καὶ ἀμιγῆ ὡς
 30 ίδιότητας, οὐδεμιᾶς ἐν τούτοις ἀντιστροφῆς ἡ δλως κοινότητος

7. δῆλα δὴ ἔγραψα: δηλαδὴ ΔΜ

14 · 15. ἐλληποῦς Μ: ἐλιποῦς Δ

13. αὐτὸ δὲ ἔγραψα: αὐτῷ ΔΜ

ἐπειςαγομένης, φησὶν ὁ αὐτὸς Διονύσιος· πῶς γάρ ἀν καὶ μείνῃ
ἰδιότης κινουμένη καὶ μετακίπτουσα; Μέσον δέ τι τούτων ἡμῖν
οἱ θεολόγοι τῆς ἐκκλησίας οὐ παρέδωκαν, ἀλλ' ἡ καινὴ αὕτη
θεολογία ἐκατέρωθεν ὄρῶσα ὡς περιπίπτει, εἰ καὶ μὴ ὅμολογεῖ
ἡ μὴ νοεῖ, ἵνα μὴ ἑτεροούσιον ἀποφήνῃ τὸ Πνεῦμα, εἰ οὐσιώ- 5
δεις εἴποι τὰς δυνάμεις ταύτας, μὴ μετέχον καὶ αὐτὸ τοιαύτης
τινὸς παρακτικῆς δυνάμεως, μήτε τῇ δυαρχίᾳ περιπέσῃ τῷ ὑπο-
στατικάς αὖ προσειπεῖν, ὥσπερ ἐν μεταιχμίῳ ἴστησιν ταύτας,
ἀλλ' οὐδέτερον αὐταῖς προσμαρτυρεῖ, ἔως ἀν ἀρχὰς ὄνομάσῃ καὶ
γονιμότητας κοινὰς πατρὶ καὶ υἱῷ, οὐ μὴν καὶ τῷ Πνεύματι, 10
ἐναντίως καὶ τοῦτο τοῖς διδασκάλοις, τὰ κοινὰ πατρὶ καὶ υἱῷ
κοινὰ καὶ τῷ Πνεύματι λέγουσιν.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

* Η κοινὰς μὲν καὶ τῷ Πνεύματι, ἀλλ' ἐν ἔκείνοις μὲν μετὰ
τῆς ἐνεργείας, ἐν τούτῳ δὲ δίχα ἐνεργείας.

15

ΑΓΑΛΛΙΑΝΟΣ

Τί τούτου τερατωδέστερον ἥκουσεν ἀνθρωπος;

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

'Αρχὰς δέ φησι καὶ γονιμότητας μήτε παραγούσας μήτε
παραγομένας· ἐκάτερον γάρ ὑποστάσεως ἴδιον.

20

ΑΓΑΛΛΙΑΝΟΣ

Καὶ τίς ἡ πολλὴ σπουδὴ δυνάμεις ἐπινοεῖν καὶ ἀρχὰς αὐ-
τὰς ὄνομάζειν καὶ γονιμότητας καὶ δσα μηδεὶς τῶν θεολόγων
ἐτόλμησεν, εἴπερ ἴδιον ὑποστάσεως τὸ προάγειν ἢ προϊέναι; Καὶ

1. μείνη Μ: μείνη Δ. Οὕτως ἔγραψε πιθανώτατ' ἀρχῆθεν αὐτὸς
ὁ Ἀγαλλιανός 9. ὄνομάσῃ Μ: ὧνόμαστη Δ 11. τοῦτο ἔγραψε:
τούτῳ ΔΜ 22. τίς Μ: τίς Δ

πῶς οὐ τοσαῦται ἀρχαῖ, δσαι καὶ ὑποστάσεις αἱ προάγουσαι; Ἡ τίνα δύναμιν ἔχουσιν αἱ ἐξευρημέναι αὗται δυνάμεις τὰς ὑποστάσεις ἀμέμπτως συναλείφειν, ἦν οὐ Σαβέλλιος ἐξευρεῖν δεδύνηται. ἐφ' ὃ καὶ ἀθῶος γενέσθαι τοῦ κατακρίματος; Τρόπον οὖν 5 ἄλλον ἡμῖν παραδίδωσιν ἢ τοιαύτην τῶν δυνάμεων ἐπίνοια καινότερον καὶ ἀνήκουστον τοῖς ἀγίοις, ως ἀν εἴποι τις γεννηθέντα τὸν οὐδὲν διὰ τῆς μιᾶς δυνάμεως τοῦ πατρὸς, εἶτα, δραξάμενον καὶ τῆς ἐτέρας αὐτοῦ, δι᾽ αὐτῆς μετὰ τοῦ πατρὸς προάγειν τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον, ὑστερίζον κατὰ γένεσιν, μηδὲ μετέχον τινὸς τῶν δυνά-
10 μεων, ὥσπερ λόγῳ μόνῳ ἀρχοῦν τὸ συναίδιον καὶ τὸ ἄχρονον καὶ τὸ οὐδέτερον ἐτέρου λέγεσθαι, μὴ σκοπῶν δὲ ὅπως καὶ ἀπὸ τῶν θέσεων ταῦτα ἐμφαίνοιντο, συμφωνουσῶν τοῖς λόγοις, ἀλλὰ τούναντίον μᾶλλον αὐταῖς συμπεραίνεσθαι.

Δυνάμεις δὲ διακρινομένας εἰπόντα, καὶ τὸν τρόπον ἔδει προσ-
15 θεῖναι τῆς διακρίσεως. Εἴχομεν γάρ ἀν ἐπιγινώσκειν αὐτὸν ἐν τίνι γένει διακρίσεως τὴν τῶν δυνάμεων διάκρισιν τίθησιν, ως ἔχ γε τοῦ λόγου πραγματικῶς αὐτὰς διακρίνειν. Δι᾽ αὐτῶν γάρ φησι διακρινόμενα πρόσωπα παράγεται. "Ισως οὖν ἐοικέναι βούλοιτ'
ἀν, ως τῷ διακεκρίσθαι, οὕτω καὶ τῷ τρόπῳ τῆς διακρίσεως, ἐπεὶ
20 καὶ προεπιγοεῖ τὴν γεννητικὴν τῆς προβλητικῆς, ως καὶ ἔκει προτέραν οὔσαν δήπου, ως τὸ γεννητὸν τοῦ ἐκπορευτοῦ λέγει πρότερον. Εἰ δ' ἄλλο τι βούλοιτο λέγειν, δλίγον τῷ λόγῳ βοηθήσει.
'Αρχὰς δέ φησιν οὔσας τε καὶ δυνάμεις καὶ γονιμότητας.

Παραχθήτω τις τῶν ἀγίων ταῦτα λέγων καὶ ἀρχὰς καὶ γονιμότητας. 'Άλλ' οὐκ ἔστιν· αὐτὸς δὲ προϊὼν ὥσπερ ἐκ μεταμέλου τὴν τοῦ πατρὸς οὔσιαν εἶναι φήσει τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν δύναμιν τῆς παραγωγῆς τῶν θείων προςώπων. Εἰθ' ὥσπερ τοὺς θεολόγους

2. ἔχουσιν ἔγραψα: ἔχουσαι ΔΜ	3. συναλείφειν Μ: συναλλοίφειν Δ
17. γάρ φησι Δ: γάρ, φησὶ, Μ	18. βούλοιτ' Δ: βούλοιτο Μ
22. βούλοιτο Μ: βούλοι το Δ	5-6. καινότερον Μ: καινοτέραν Δ
6. τις Μ: τὶς Δ	9. μηδὲ Μ: μὴδὲ Δ

δεδιώς, μήτε προάγειν μήτε προϊέναι τὴν οὐσίαν φάσκοντας, ἔυνεῖναι φῆσει τῇ οὐσίᾳ, καὶ ἄλλ' ἀπτα τὴν διαφορὰν ποιοῦντα τῶν δυνάμεων.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ταῦτα δὲ νοῦς ἀν εἶναι καὶ βούλησις.

5

ΑΓΑΛΛΙΑΝΟΣ

Οὐκ οἶδ' ἔξιτου τοῦτο λαβών· εἰ μὲν γάρ ταῦτὸν βούλεται τὴν δύναμιν εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν, καὶ οὐσίας ἐρεῖ τὴν μίαν οὐσίαν, ὡςπερ καὶ ἀρχὰς καὶ δυνάμεις οὖσας καλεῖ· εἰ δὲ οὐ βούλεται τοῦτο, τὴν μὲν τῷ πατρὶ ὁριζομένην οὐσίαν εἶναι τὴν ἀρχὴν τῶν 10 ἐξ αὐτοῦ προϊόντων προσώπων. Ταῦτας δὲ τὰς δυνάμεις καὶ γονιμότητας, ἃς ξυνεῖναι τῇ οὐσίᾳ λέγει, καὶ νοῦν τε καὶ βούλησιν δνομάζει καινοτρόπως ὡς ιδιότητας ἐπιθεωρεῖσθαι τῇ οὐσίᾳ, ἵν' αὗτη μετὰ τῆς ιδιότητος εἴη ύπόστασις ἀρχὴ προακτικὴ, ἀπὸ ποίας ἀνάγκης ἀποδεῖξει ταῦτας τὰς ιδιότητας κοινοῦσθαι καὶ τῷ 15 οἷῳ, τῷ Πνεύματι δὲ μή; Οἷμαί, πολλὰ καμῶν οὐ δεῖξει, θήσει δὲ μόνον πολλὰ σαθρὰ καὶ ἐπικίνδυνα καὶ τῇ συνηθείᾳ τῶν θεολόγων ἀγνωστα.

Γονιμότητας δέ τίς ποτε τῶν ἀγίων εἶπε; Πηγαίαν μὲν οὖν ἴσως θεότητα καὶ μόνον πηγὴν καὶ ρίζαν καὶ αιτίαν καὶ θεογό- 20 νον τὸν πατέρα μεμαθήκαμεν, ἐνικῶς προφερόντων ταῦτα τῶν θεολόγων τῷ μίαν γονιμότητα πάντας εὔσεβῶς τιθέναι ἐν τῷ πατρὶ καὶ μίαν προακτικὴν δύναμιν τῷ τῆς ἔξεως τρόπῳ, τῇ πρὸς τὰ προαγόμενα παραθέσει μόνον κατὰ τὸν τῆς ἐνεργείας λόγον διχαζομένην. Αὐτίκα γάρ ὁ Ἀρεοπαγίτης λέγει· Ὡς Τριάδα 25 δὲ διὰ τὴν τριευπόστατον τῆς ύπερουσίου γονιμωτάτην ἔκφανσιν,

7. ἔξιτου ΔΜ. Γραπτέον ἔξ ὅτου ; 10. ὁριζομένην Μ:
ώριζομένην Δ 26. γονιμωτάτην Μ: γονιμοτάτην Δ

εξ ἣς πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται. "Ον φησιν δὲ Μάξιμος ἔξηγούμενος· Γονιμότητά φησι τὴν πατρικὴν ὑπὲρ ἔννοιαν πρόοδον εἰς ἔκφανσιν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ αὖθις δὲ Διονύσιος· "Οτι δὲ καὶ τὴν κυρίαν ἔχει τῶν δλων ἡ 5 δλη θεότης περὶ τῆς θεογόνου θεότητος, ἢ τῆς υἱικῆς, οὐδὲ εἰπεῖν ἔστιν, οἶμαι." Οπου καὶ τῷ διαζευχτικῷ δείκνυσιν, δτι οὐ βούλεται τῷ υἱῷ προεῖναι δλως τὸ θεοχόνον. Καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος· Μόνος ἀγέννητος καὶ μόνος πηγὴ θεότητος δὲ πατήρ. Καὶ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος· Εἰς ἐν αἴτιον, τὸν πατέρα, υἱοῦ καὶ Πνεύματος 10 ἀναφερομένων. Καὶ δὲ Κύριλλος· Πῶς οὐ ζωὴ τὸ ρίζαν ἔχον τὴν ζωὴν καὶ πηγὴν ὡςπερ τινὰ τὴν ἀκήρατον καὶ παντὸς ἐπέκεινα γεννητοῦ τοῦ θεοῦ φύσεως; Καὶ αὖθις· Εἰ γνώρισμα τῆς τοῦ πατρὸς ὑποστάσεως ἢ καρπογονία, εἴτουν θεογονία, φυσική τις πάντως ἔστιν ιδιότης αὐτοῦ. "Οθεν δῆλον ως οὐ βούλονται οι δι- 15 δάσκαλοι δύο γονιμότητας καὶ δύο δυνάμεις διακεκριμένας καὶ ἀρχὰς τεταγμένας εἶναι ἐν τῷ πατρὶ, ως ἀνάξιον τῆς θεολογίας καὶ ἐπικίνδυνον· οὐδὲ τὴν γεννητικὴν δύναμιν, καὶ ταῦτα προεπινοούμενην, καὶ τὴν προβλητικὴν μαθόντες πρότερον, οὕτω καὶ τὰ κατ' αὐτὰς προαγόμενα προηγορεύκασιν, ἀλλὰ μᾶλλον υἱὸν θεοῦ 20 μαθόντες εἶναι τὸν Λόγον αὐτοῦ καὶ Πνεῦμα ἄγιον ἄρρητὸν τινα τρόπον, καὶ αὐτὸ τὴν ὑπαρξίν ἔχον ἐξ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, εἰκότως καὶ δύναμίν τινα διὰ τὴν τοῦ λόγου σαφήνειαν ἐνόησαν τῷ πατρὶ καρπογόνον καὶ γονιμότητα τῇ πρὸς τοὺς καρποὺς ἀποβλέψει διχαζομένην, δύο ὅντας, ἐν δὲ τῷ πατρὶ τῷ 25 τῆς ἔξεως τρόπῳ συνειλημμένως τε καὶ ἐνοειδῶς νοούμενην. Καὶ πολλῷ μᾶλλον ἢ φησι περὶ τῆς τῶν ὅντων δημιουργίας δὲ ιερὸς Διονύσιος, δτι τὰς πάντων αἰτίας ἐν ἑαυτῷ μονοειδῶς δὲ θεῖος λόγος προείληφεν.

Καὶ δὲ Κύριλλός φησι διὰ μιᾶς δυνάμεως τὸν θεὸν τὰς ποι-

6. ἔστιν Μ: ἔστιν Δ	11. ὥςπερ τινὰ Μ: ὥςπέρ τινα Δ
19. κατ' Μ: κάτ' Δ	23. ἐνόησαν Μ: ἐννόησαν Δ
δῶς Μ: ἐνοειδῶς Δ	25. ἐνοει-
δῶς Μ: Κύριλλός φησι Μ: Κύριλλος φησὶ Δ